161222 ـ سۈرەت بولغان ئورۇندا نامаз ئادا قىلىشنىڭ ھۆكمى توغرىسىدا

سۇئال

مۇسۇلمان كىشىنىڭ تاملىرىغا تۆرلۈك سۈرەت ۋە ئويما رەسىملەر چىقىرىلغان ئۆيدە نامаз ئادا قىلىشنىڭ توغرا بولماسلىقىدىكى ھېكمەت نېمە؟.

تەپسىلى جاۋاپ

بىرىنچى: جانلىق نەرسىلەرنىڭ سۈرىتى بار ئورۇنلاردا نامаз ئادا قىلىشنىڭ چەكلىنىدىغانلىقىغا ئالىملار بىرلىككە كەلدى، بەزى ئالىملار: بۇنداق نامаз ئادا قىلىشنى ھارام دېدى، يەنە بەزىلىرى: مەكرۇھ ـ ياخشى كۆرمەيدۇ ـ دېدى.

ئىمام نەۋەۋي رەھىمە ھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "توغرا قاراشتا: سۈرەت، كرېىست بەلگىسى ۋە ئىنسانىنى نامازدىن مەشغۇل قىلىدىغان نەرسە بولغان ئورۇنلاردا نامаз ئادا قىلىش ياخشى كۆرۈلمەيدۇ". ["ئەلمەجمۇ"3-توم 185-بەت].

شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ۋە باشقا ساھابىلاردىن بايان قىلىنغان ئەسەر ۋە ئىمام ئەھمەد ۋە باشقا ئالىملاردىن بايان قىلىنغان تېكستلەردە شۇنداق بايان قىلىنغان: "چېركاۋدا سۈرەت بولسا ئۇ يەردە نامаз ئادا قىلغىلى بولمايدۇ، چۈنكى پەرىشتىلەر سۈرەت بار ئۆيگە كىرمەيدۇ، شۇنداقلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇ كەبىدىكى بۇتلار ئۆچۈرلۈپ بولغىچە كەبىگە كىرمىگەن. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ: "ئۇلارنىڭ چېركاۋلىرىدا سۈرەت بولىدىكەن بىز ئۇ يەرگە كىرمەيمىز دېگەن. ["پەتىۋالار مەجمۇئەسى" 22-توم 162-بەت].

ھەنبەلى مەزھىبىدىكى ئالىم بەھۇتي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "تىكلەنگەن سۈرەتكە قاراپ نامаз ئادا قىلىش ياخشى كۆرمەيدۇ، دېگەنگە تېكسىت بايان قىلىنغان، چۈنكى بۇ كاپىرلارنىڭ بۇتقا چوقۇنغانلىق ھالىتىگە ئوخشاپ قىلىش بولىدۇ، يەنە بىر بۆلۈمدە: سۈرەت ۋە ھەيكەل بولغان تامغا قاراپ نامаз ئادا قىلىشمۇ توغرا بولمايدۇ، چۈنكى ئۇنىڭدا بۇت ـ ھەيكەللەرگە چوقۇنغانغا ئوخشاش ھالەت تېپىلىدۇ". ["كەشاپۇل قىنا" 1/370-بەت].

دائىمي كومىتېت ئالىملىرى مۇنداق دەيدۇ: "نامаз ئادا قىلغۇچىنىڭ ئالدىدا سۈرەت بار ئورۇنلاردا نامаз ئادا قىلىش بولسا، بۇتقا چوقۇنغانغا ئوخشاپ قىلىشتۇر، ئاللاھنىڭ دۈشمەنلىرىگە ئوخشاپ قىلىشتىن چەكلەنگەنلىك ۋە ئۇلارنىڭ ئەكسىنى قىلىش توغرىسىدا نۇرغۇن ھەدىسلەر بايان قىلىندى، بىلىشىمىزچە، تاملارغا جانلىق نەرسىلەرنىڭ سۈرىتىنى ئېسىش بولۇپمۇ چوڭ سۈرەتلەرنى ئېسىش توغرا بولمايدۇ، بەلكى بۇ ھەددىدىن ئېشىش ۋە شېرىكنىڭ سەۋەپلىرىدىندۇر". ["دائىمي كومىتېت پەتىۋاسى" 6-توم 250-251-بەت].

پەتىۋادا: ئابدۇل ئەزىز بىن باز، ئابدۇرەززاق ئەپىپي، ئابدۇللاھ غۇدەييان، ۋە ئابدۇللاھ قەئۇد قاتارلىقلار.

كېيىنكى دەۋرىدىكى ھەنەفي ۋە شافئىي مەزھەپ ئالىملىرى ـ ھەنبەلى مەزھەبىنىڭ ئەكسىچە ـ سۈرەت بولغان ھەر قانداق ئورۇندا نامان ئادا قىلىشنى چەكلىدى، ھەتتا سۈرەت نامان ئادا قىلغۇچىنىڭ ئارقىسىدا بولسىمۇ ياكى يەرنىڭ ئۈستىدە بولۇپ كۆرۈنمەيدىغان بولسىمۇ بۇ يەردە نامان ئادا قىلىشتىن چەكلىدى.

شافئىي مەزھىبىدىكى ئالىم شىبرامىسسي مۇنداق دەيدۇ: "سۈرەت بار كىيىمدە، سۈرەت بار ئورۇندا گەرچە سۈرەت زېمىنغا چاپلىشىپ نامان ئادا قىلغاندا كۆرەلمىسىمۇ، سۈرەت نامان ئادا قىلغۇچىنىڭ ئارقا تەرىپىدە بولسىمۇ، ئۇ كىشى ئەما بولسىمۇ ۋە نامازنى قاراڭغۇدا ئادا قىلغان بولسىمۇ ئوخشاشلا مەكرۇھ بولىدۇ، چەكلەنگەن سۈرەت بار ئورۇنلاردىن يىراق تۇرۇش كېرەك". ["ھاشىيەتى نىھايەتىل مىنھاج"2-توم 14-بەت].

ئىككىنچى: يۇقىرىدا بايان قىلىنغان دەلىللەرگە كۆرە، سۈرەت ۋە ھەيكەل بولغان ئورۇنلاردا نامان ئادا قىلىشتىن چەكلەنگەنلىك ھېكمىتىنىڭ يوللىرىنى بىلىش ۋە ئۇنى مۇنداق بىر قانچە يوللارغا توپلاش مۇمكىن بولىدۇ:

بىرىنچى يول: سۈرەت بولغان ئۆيگە پەرىشتىلەر كىرمەيدۇ، بۇ توغرىدا ئەبۇ تەلھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ئېيت، سۈرەت ۋە ھەيكەل بولغان ئۆيلەرگە پەرىشتىلەر كىرمەيدۇ.» [بۇخارى رىۋايىتى 3225-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 2106-ھەدىس].

نامان ئادا قىلغۇچى ئاللاھ تائالانىڭ رەھمىتىنىڭ چۈشۈشىنى، ياخشىلىقنىڭ كۆپ بولۇشىنى سورايدۇ، رەھمەت پەرىشتىلىرى كىرمەيدىغان ئورۇندا بۇنى قانداقمۇ تەلەپ قىلغىلى بولىدۇ؟.

ئىككىنچى يول: بۇت پەرەسلەردىن بولغان بۇت ـ ھەيكەللەرگە چوقۇنىدىغان كىشىلەرگە ئوخشاش ھالەتكە چۈشۈپ قېلىشتىن يىراق بولۇش كېرەك، بەلكى ئىبادەتخانىلىرى ـ چېركاۋلىرىنى ـ يالغانىنى توقۇپ ۋە بۆھتان قىلىپ ئىسا ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ئانىسى مەريەم ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈرەتلىرىگە توشقىزىۋەتكەن، شۇنىڭ ئۈچۈن مۇسۇلمانلار ئۆزىنىڭ باشقا ئۇممەتلەر ئارىسىدا نۇر چېچىپ تۇرغان ساپ ئەقىدىسىدە قىلىش، مۇسۇلمانلىق كىملىكىنى توزۇپ كېتىش ۋە سېڭىپ كېتىشتىن مۇھاپىزەت قىلىش ئۈچۈن ئىسلام دىنى ئېلىپ كەلگەن مۇھىم ھۆكۈملەردە غەيرى دىندىكىلەرگە ئوخشاپ قىلىشتىن يىراق بولۇش كېرەك.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، ئۇممۇ سەلەمە بىلەن ئۇممۇ ھەببە رەزىيەللاھۇ ئەنھالار پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا، ئۆزلىرىنىڭ ھەبەشىستاندا كۆرگەن چېركاۋلىرىنى ۋە ئۇنىڭ ئىچىنىڭ سۈرەتكە توشۇپ كەتكەنلىكىنى سۆزلەپ بەرگەندە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ھەقىقەتەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ياخشى كىشىلەر ۋاپات بولغاندا، ئۇنىڭ قەبرىسىنى نامان ئادا قىلىدىغان جاي قىلغان، ئۇ كىشىنىڭ سۈرەتلىرىنى ئەتراپقا تىكلىۋەتكەن، ئاشۇ كىشىلەر قىيامەت كۈنى ئاللاھنىڭ نەزىرىدە ئىنسانلارنىڭ ئەڭ ئەسكىلىرىدۇر». [بۇخارى رىۋايىتى427-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 528-ھەدىس].

ئۇچىنچى يول: نامان ئادا قىلغۇچىنىڭ كۆڭلىنى مەشغۇل قىلىدىغان ۋە غاپىل قىلىدىغان نەرسىلەردىن يىراق بولۇش كېرەك، ئەگەر سۈرەت نامان ئادا قىلغۇچىنىڭ ئالدىدا بولۇپ قالسا، ئۇ كىشىنىڭ زېھنى چېچىلىپ، ئەس-ھوشى جايىدا بولمايدۇ، مۇسۇلمان نامان ئادا قىلغاندا، ئەڭ يۇقىرى دەرىجىدە خۇشۇ ۋە ئاللاھنىڭ تەرىپىگە يۈزلىنىشتە بولىدۇ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇئەنھۇ مەدىس بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: ئائىشە رەزىيەللاھۇئەنھانىڭ بىر دانە پەردىسى بولۇپ ئۇنى ئۆينىڭ بىر تەرىپىگە ئاسقان ئىدى، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: «بۇ پەردىنى ئېلىۋېتىڭ، ئۇنىڭدىكى سۈرەتلەر نامازدا كۆزۈمگە كۆرۈنىۋالدى»دېدى. [بۇخارى رىۋايىتى374-مەدىس]. بۇ مەدىسنى سۈرەت بار ئورۇنلاردا نامان ئادا قىلىشنىڭ ياخشى كۆرەلمەيدىغانلىقى توغرىسىدىكى باپتا كەلتۈردى. بۇ مەقتە تەپسىلى مەلۇمات ئۇچۇن 161211-نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا قارالسۇن.

مەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.